

RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLAR

**Yusupov Ne'matillo
Saidto'rayevich**

AIQI "Tarmoqlar iqtisodiyoti" kafedrası o'qituvchisi
Tel: 9989979853130

Annotatsiya

Raqamli iqtisodiyot biznes, davlat boshqaruvi va jamiyatda raqamli texnologiyalar va internetdan keng foydalanish bilan tavsiflangan jahon iqtisodiyoti rivojlanishining yangi bosqichini ifodalaydi. "Raqamli iqtisodiyot" juda katta ahamiyatga ega bo'lib, ko'plab mamlakatlar rivojlanishining asosiy sabablaridan biriga aylandi. Maqolada biz raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy tushunchalari, tarkibiy qismlari va istiqbollarini ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar:

Raqamli iqtisodiyot, Internet of Things (IoT), sun'iy intellekt, blokcheyn, bulutli texnologiyalar va katta ma'lumotlar

Raqamli iqtisodiyotning an'anaviy iqtisodiyotdan asosiy farqi axborotga asosiy aktiv sifatida e'tibor qaratishdir. Raqamli iqtisodiyotning asosiy elementlari quyidagilardan iborat [1]:

1. Raqamli infratuzilma: raqamli xizmatlar va mahsulotlardan foydalanish imkonini beruvchi internet va telekommunikatsiya tarmoqlari.
2. Raqamli platformalar: iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilarni bog'laydigan, o'zaro aloqaning yangi shakllarini yaratadigan onlayn platformalar.
3. Raqamli texnologiyalar: jarayonlarni avtomatlashtirish va optimallashtirish uchun innovatsion vositalar, masalan, AI, bulutli hisoblash, blokcheyn texnologiyalari va boshqalar.
4. Raqamli transformatsiya: raqamli texnologiyalarni biznes va jamiyatning barcha sohalariga integratsiyalash jarayoni.

So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishini belgilovchi asosiy tendentsiyalar kuzatilmoqda [2]:

1. Ma'lumotlardan foydalanishning ko'payishi: Ma'lumotlar biznes qarorlarini qabul qilish va yangi mahsulotlarni yaratish uchun muhim aktivga aylandi. Kompaniyalar samaradorlikni oshirish uchun katta ma'lumotlar tahlilidan faol foydalanmoqda.
2. Platforma iqtisodiyotining yuksalishi: Amazon, Alibaba va Uber kabi kompaniyalar foydalanuvchilar va xizmat ko'rsatuvchi provayderlarni bog'lovchi ekotizimlarni yaratish orqali o'z sohalarida hukmronlik qilishdi [3].
3. Avtomatlashtirish va sun'iy intellekt: biznes jarayonlariga sun'iy intellektni joriy etish muntazam operatsiyalarni avtomatlashtirish, samaradorlikni oshirish va xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi.

4. Moliya sektorini raqamlashtirish: kriptovalyutalar va blokcheyn texnologiyalarining paydo bo'lishi yanada shaffof va xavfsiz moliyaviy operatsiyalar uchun yangi imkoniyatlar ochadi [4].

5. Elektron hukumatni rivojlantirish [5]: davlat xizmatlarini raqamlashtirish byurokratik jarayonlarni qisqartirish va fuqarolar va davlat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni yaxshilash imkonini beradi.

Raqamli iqtisodiyotning afzalliklari quyidagilardan iborat [6]:

1. Samaradorlikni oshirish: raqamli texnologiyalardan foydalanish biznes jarayonlarini tezlashtirishi, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishi va ta'minot zanjirlarini optimallashtirishi mumkin.

2. Bozorga kirishning yaxshilanishi: Raqamli platformalar global bozorlarga kirishni ta'minlaydi, bu ayniqsa kichik va o'rta korxonalar uchun muhimdir [7].

3. Yangi ish o'rinlarini yaratish: Avtomatlashtirish an'anaviy ish o'rinlarini yo'q qilsa-da, raqamli texnologiyalarni ishlab chiqish va boshqarishni o'z ichiga olgan yangi ish o'rinlarini yaratmoqda [8].

Aniq afzalliklarga qaramay, raqamli iqtisodiyot bir qator muammolarga duch kelmoqda [9]:

1. Raqamli tafovut: Turli ijtimoiy guruhlar va mamlakatlar o'rtasidagi raqamli texnologiyalardan foydalanishdagi farqlar iqtisodiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin.

2. Ma'lumotlar xavfsizligi: to'plangan ma'lumotlar hajmi oshgani sayin kiberhujumlar va shaxsiy ma'lumotlarning sizib chiqishi xavfi ortadi.

3. Huquqiy va axloqiy jihatlar: Raqamli iqtisodiyotni tartibga solish yangi yondashuvlarni, jumladan, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, raqamli platformalarni soliqqa tortish va sun'iy intellektni boshqarishni talab qiladi [10].

Kelajakda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bir qator omillarga bog'liq bo'ladi:

1. Raqamli infratuzilmaga sarmoya kiritish: hukumatlar va korxonalar jamiyatning barcha qatlamlari uchun raqamli foydalanish imkoniyatini ta'minlash uchun telekommunikatsiya tarmoqlariga sarmoya kiritishda davom etishlari kerak [11].

2. Ta'lim va kadrlar tayyorlash: raqamli iqtisodiyot yangi texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalariga ega yuqori malakali mutaxassislarini talab qiladi. Ta'lim tizimlari ushbu o'zgarishlarga moslashishi kerak [12].

3. Xalqaro hamkorlik: Raqamli iqtisodiyot global xarakterga ega, shuning uchun tartibga solish masalalari, ma'lumotlarni himoya qilish va kiberxavfsizlik bo'yicha xalqaro hamkorlik muhim ahamiyatga ega [13].

Hulosa qilib aytganda raqamli iqtisodiyot, iqtisodiy o'sish shuningdek samaradorlikni oshirish va odamlar uchun hayot sifatini yaxshilash uchun ulkan imkoniyatlarni taqdim etadi [14]. Biroq, uning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun paydo bo'lgan muammolarni hal qilish va yangi voqelikka moslashishda biznes, hukumat va jamiyat tomonidan muvofiqlashtirilgan harakatlarni talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati.

1. Arbatov, A.A. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. – M.: “Infra-M” nashriyoti, 2019. – 284 b.

2. Brykov, A.V., Ponomarev, V.A. Biznesning raqamli transformatsiyasi: yangi imkoniyatlar va muammolar. – M.: Iqtisodiyot, 2020. – 352 b.
3. Castells, M. Axborot asri: Iqtisodiyot, jamiyat va madaniyat. Axborotga aylanish
4. Макаренко, Е.А., Сидоренко, Е.А. Цифровая экономика и её развитие в России // Экономика и предпринимательство. – 2018. – №10. – С. 35-38.
5. Назаров, В.Г. Цифровая экономика и блокчейн-технологии: перспективы и проблемы // Журнал современной экономики. – 2021. – №4. – С. 27-31.
6. Черникова, И.В. Цифровая трансформация государственного управления: от теории к практике. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2021. – 214 с.
7. Schwab, K. The Fourth Industrial Revolution. – New York: Crown Business, 2017. – 192 p.
8. Mazzucato, M. The Value of Everything: Making and Taking in the Global Economy. – London: Penguin Books, 2018. – 384 p.
9. OECD. Digital Economy Outlook 2020. – Paris: OECD Publishing, 2020. – [Электронный ресурс] URL: <https://www.oecd.org/> (дата обращения: 01.10.2024).
10. Saidturaevich, Y. N. M. (2024). Priorities and Requirements of the Transition to the “Green Economy” in the Conditions of Uzbekistan. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(1), 582-585.
11. Saidturaevich, Y. N. M. (2024). The Development of Tourism Activity and its Role in the World Economy. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 4(4), 241-243.
12. Yusupov, N. S., Qosimjon o'g'li, S. A., & Akramjon o'g'li, A. A. (2024). INVESTITSION LOYIHALARNI MUVAFFAQIYATLI AMALGA OSHIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV DAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI. *Journal of new century innovations*, 54(2), 106-109.
13. Saidturaevich, Y. N. M. (2024). The Effect of Organizing Tourism Activities in Villages on the Expansion of Tourism Networks in Our Country. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(5), 204-207.
14. Saidturaevich, Y. N. M. (2024). PROSPECTS OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT THROUGH AGRO-TOURISM. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 21(4), 179-182.
15. Saidturaevich, Y. N. M. (2024). Analysis of Development and Shortcomings in Local Tourism in the Republic of Uzbekistan. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(5), 127-129.
16. Yusupov, N.S., 2024. TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA LOYIXAVIY BOSHQARUVNI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI. *PEDAGOGS*, 59(1), pp.202-207.
17. Yusupov, N. (2023). QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSION FAOLIYATNI O'RNI VA AHAMIYATI. *Евразийский журнал технологий и инноваций*, 1(4), 146-150.